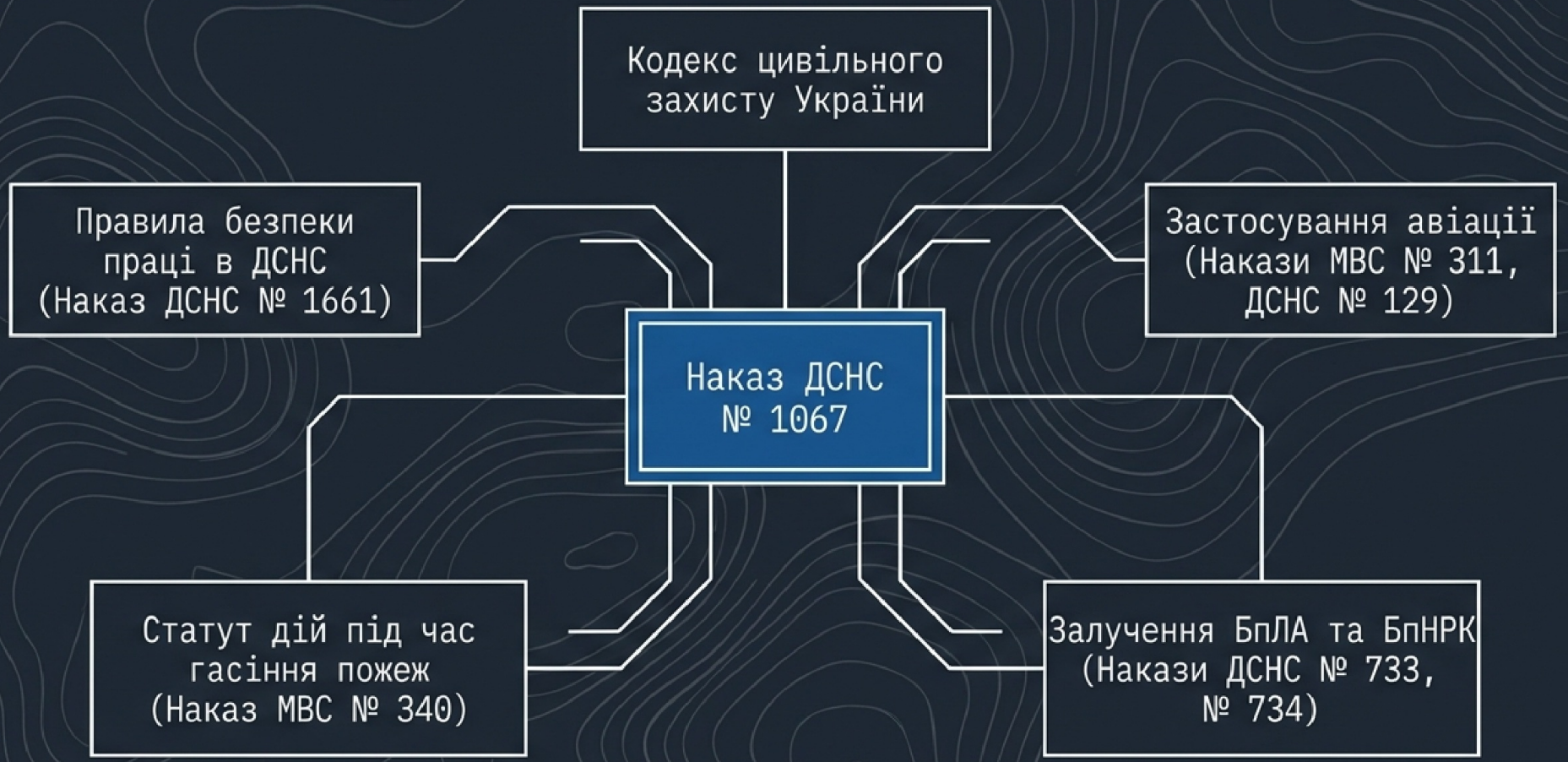
НАКАЗ ДСНС ВІД 27.07.2026 № НС-1067

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЕРАТИВНИХ ДІЙ З ГАСІННЯ ЛІСОВИХ ПОЖЕЖ У ГІРСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Нормативно-правове забезпечення

Візуальний словник гірських пожеж: Метеорологія

Температурна інверсія: Аномальне явище, за якого температура зростає з висотою, блокуючи розсіювання диму.

Ефект димоходу (Chimney Effect): Стрімке зростання швидкості та інтенсивності пожежі у вузьких долинах під дією конвекції.

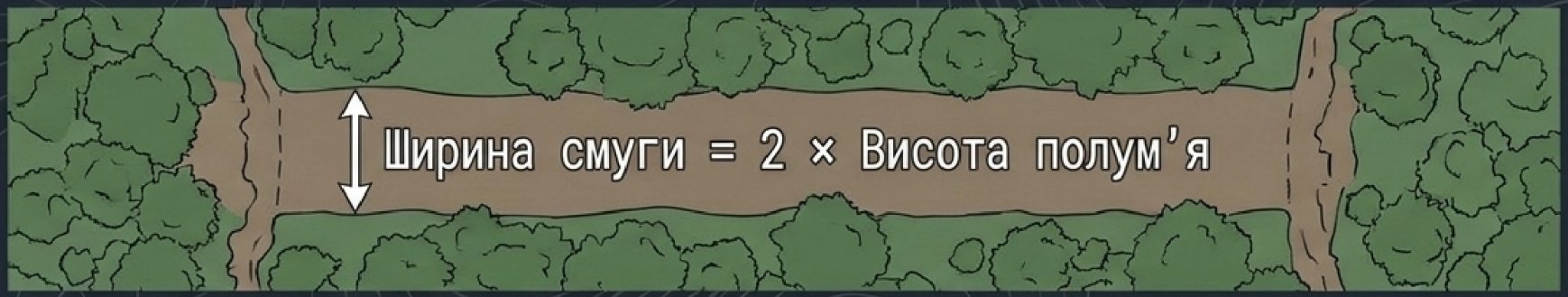
Класифікація пожеж та захисних бар’єрів

Низова пожежа:
Поширюється надґрунтовим покривом (мох, підлісок).

Верхова пожежа:
Вогонь у кроновому просторі (включає низовий як складову).

Плямиста пожежа: Нові осередки від іскор, перенесених конвективними потоками.

Мінералізована смуга:
Очищена до ґрунту ділянка. Вимога: ширина вдвічі більша за висоту полум’я.

Відпал:
Контрольоване випалювання для створення розриву перед фронтом пожежі.

Підпорядкування та організація управління

Оптимальний час оперативних дій: Вечірній та вранішній періоди (мінімальна інтенсивність поширення).

Обов'язки КГЛП до початку гасіння

Моніторинг вітру: Визначити шляхи розповсюдження та добові зміни гірських/долинних вітрів.

Вихідні точки: Визначити безпечні місця для початку оперативних дій.

Зв'язок: Організувати надійну мережу на місці.

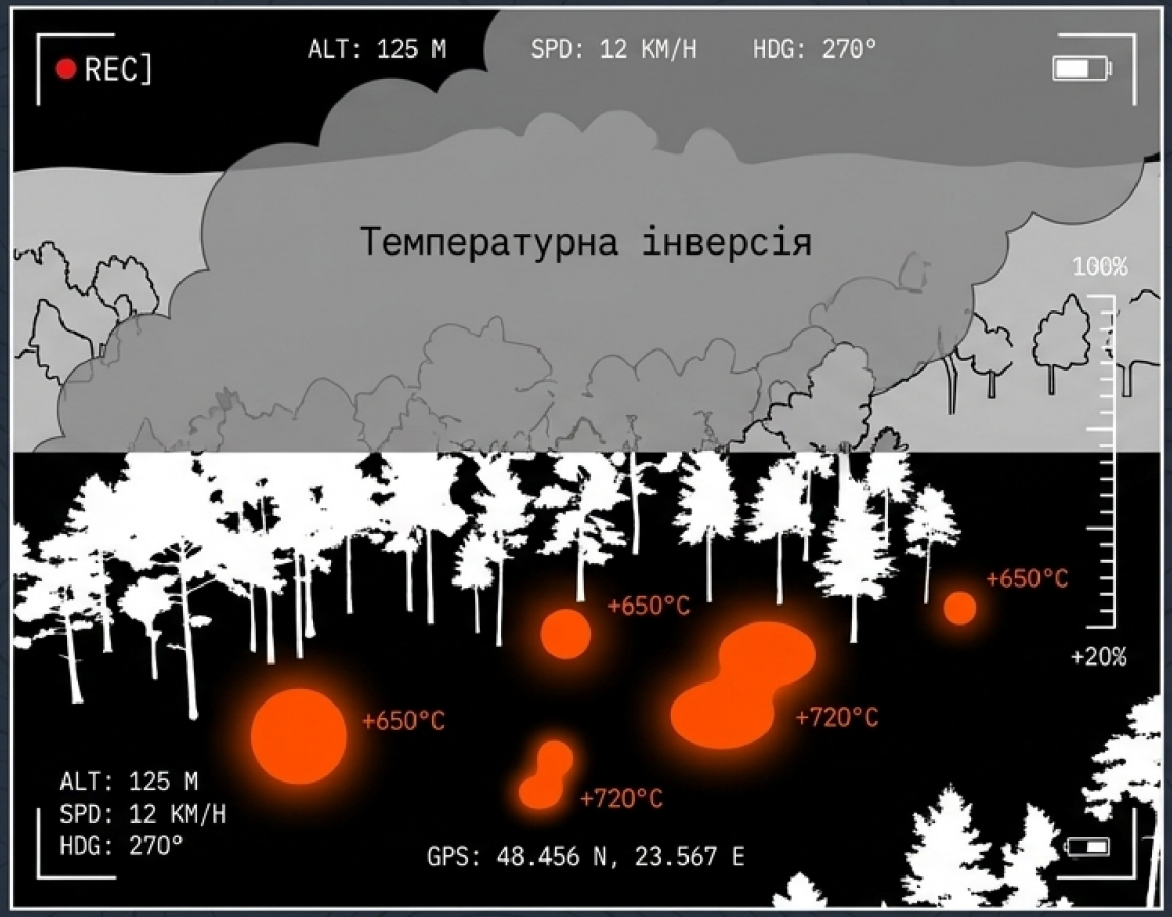

Розрахунок: Визначити кількість сил та засобів (за Довідником КГП).

Зонування: Визначити оперативні дільниці, керівників та способи гасіння.

Розвідка та моніторинг (БпЛА)

Розподіл: КГЛП виділяє по одному оператору БпЛА кожному начальнику оперативної дільниці.

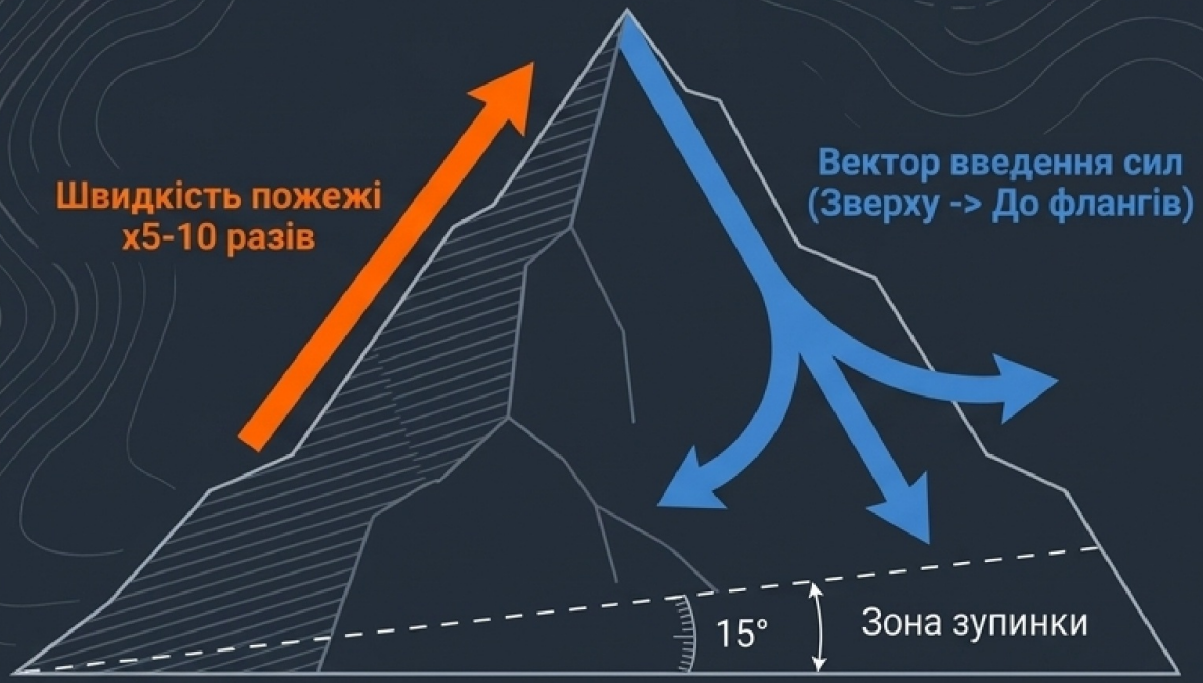
Тепловізійний моніторинг: Обов'язкове використання БпЛА з тепловізорами для виявлення прихованих осередків горіння.

Умови застосування: Особливо критично під час сильного задимлення або температурних інверсій, коли візуальний наземний контроль неможливий.

Матриця тактичних прийомів

	Низова	Верхова	Плямиста
Основний метод	Вода, засипання землею, збивання хлопавками, мінералізовані смуги.	Відпал (зустрічний вогонь), просіки.	Стримування флангів (вода + відпал).
Застосування авіації	Ефективно.	Лише для слабкої інтенсивності (ВЗП). Середня/висока інтенсивність – малоефективно.	Неможливо через штормовий вітер.
Специфічні ризики	Перехід у верхову.	Виникнення нових осередків на 100-200м попереду.	Швидкість вітру 20-25 м/с, стрибки до 1 км.

Специфіка гірського рельєфу та вектори атаки

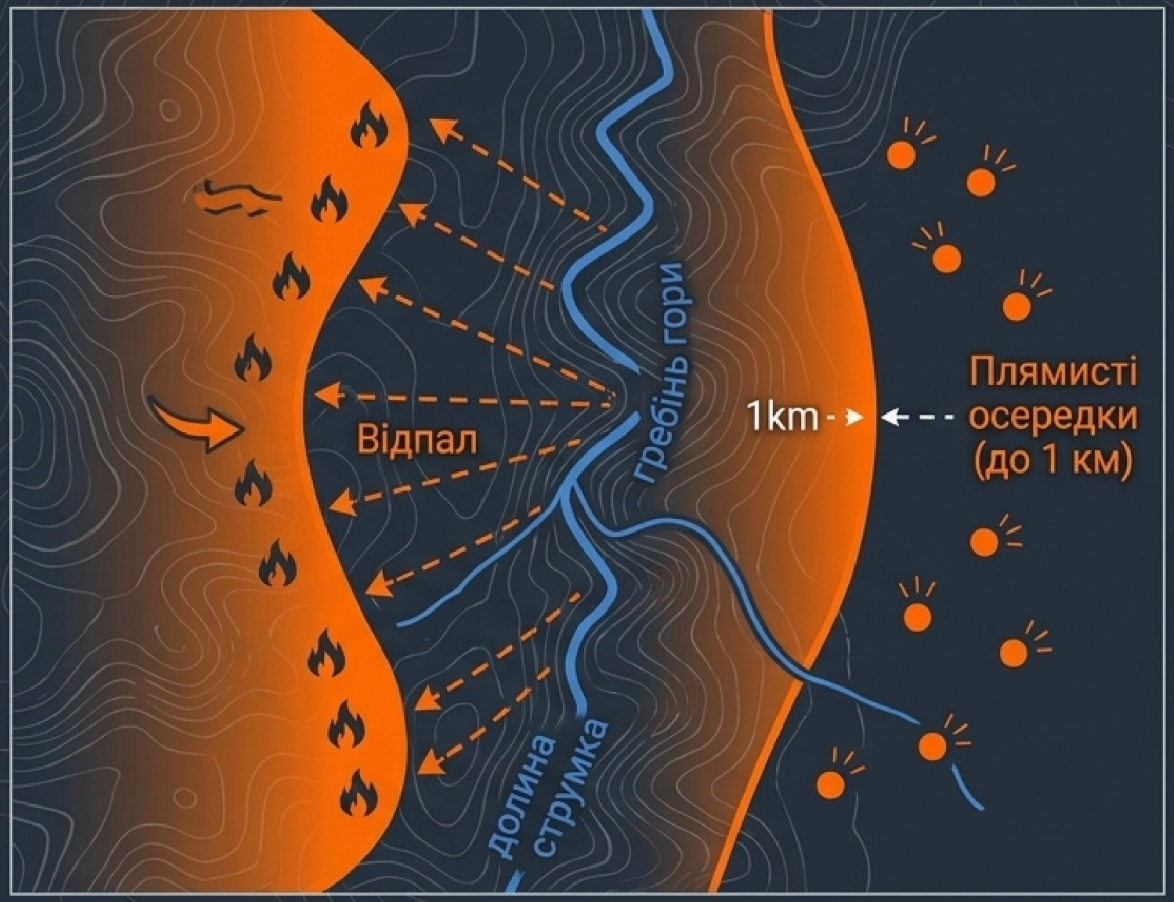
Вектор введення сил:
Наземні сили вводяться з верхньої частини схилу з переходом до флангів.
Обов'язкова умова: наявність надійних шляхів відходу.

Множник швидкості: Під час переходу на крутий схил швидкість фронту зростає у 5–10 разів.

Зона зупинки: Зупиняти пожежу, що піднімається, оптимально на пологому схилі (середній кут 15°) або на негорючих кордонах.

Застереження: Категорично заборонено розміщувати особовий склад у вузьких ущелинах перед фронтом (Ефект димоходу).

Тактика: Верхові та плямисті пожежі високої інтенсивності

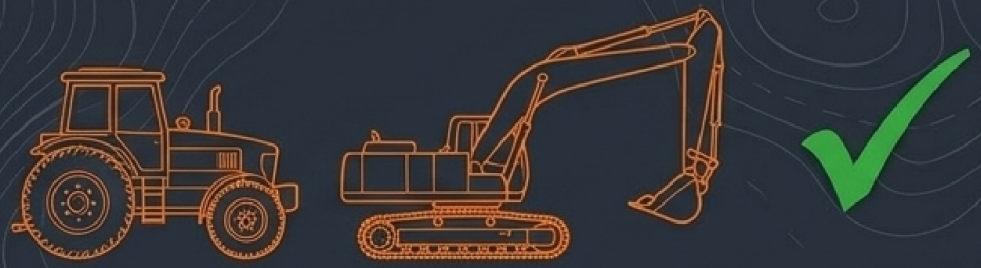

Верхові пожежі:
Основний метод – Відпал.
Пуск від наявних бар'єрів або створених мінералізованих смуг.
Найкращі місця для пуску: за гребенем гори або в долині струмка. Контроль осередків на відстані 100-200 м.

Плямисті пожежі: Виникають при штормових вітрах (15–25 м/с). Осередки з'являються на відстані до 1 км від діючої пожежі.

Евакуація: Пряма атака неможлива. КГЛП зобов'язаний завчасно повідомити владу про евакуацію населених пунктів та об'єктів на шляху фронту.

Облаштування мінералізованих смуг

Механізований спосіб (Пріоритет):
Трактори, екскаватори та спецтехніка лісових господарств. Використовуються також для прокладання доріг (потребує призначення координаторів руху).

Крок 1: Пожежні з бензопилами та сокирами (вирубка та розчищення траси).

Крок 2: Пожежні з граблями (видалення надґрунтового покриву).

Крок 3: Пожежні з лопатами/мотиками (прокладання мінералізованої смуги до мінерального шару ґрунту).

Ручний спосіб (Непрохідна місцевість)

Логістика постачання води у гори

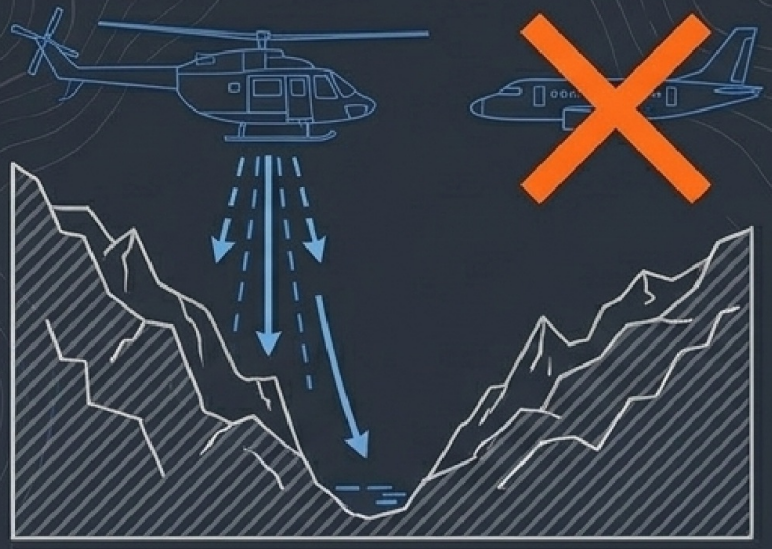

ТРАНСПОРТ:
Мотовсюдиходи (квадроцикли) з причіпними модулями (від 1 м³ води) або причепами (ємності 20-40 л для мобільних груп). Автоцистерни високої прохідності (типу Unimog).

ПЕРЕКАЧУВАННЯ:
Організовується за допомогою мотопомп та проміжних ємностей (об'ємом не менше 2 м³). Розрахунок за Довідником КГП.

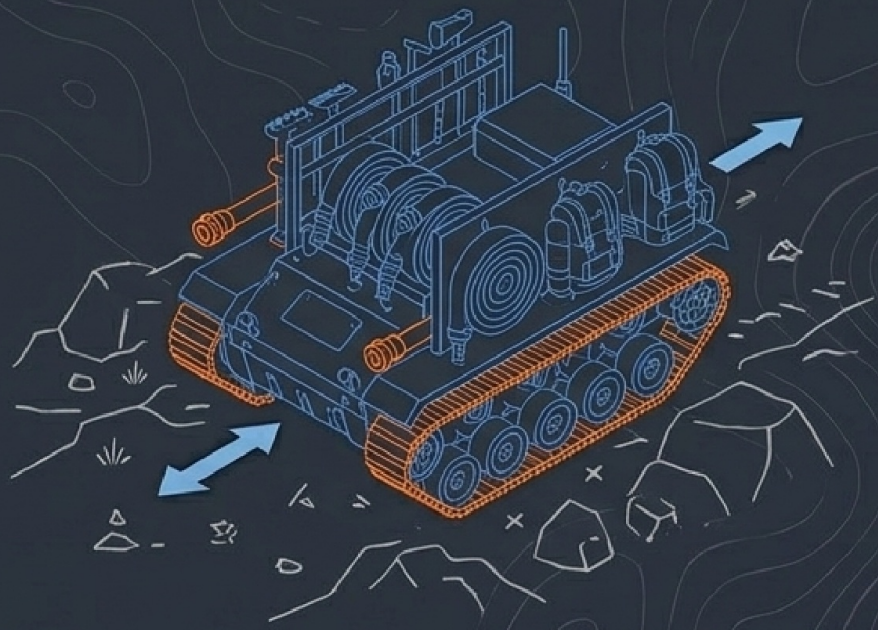
ПОДАВАННЯ НА КРАЙКУ:
Використання рукавів малого діаметра (38 мм або 25 мм) та ручних пожежних стволів малої продуктивності (типу Protek 360).

Застосування авіації та роботизованих комплексів (БпНРК)

Авіація: Застосування літаків менш ефективне через глибокі яри та відсутність видимості для прицільного зливу на безпечній висоті. Вертольоти обмежені глибиною гірських річок для наповнення водозливних пристроїв (ВЗП).

Координація: Обов'язкове призначення координатора дій авіації, який підпорядковується КГЛП.

БпНРК: Безпілотні наземні роботизовані комплекси залучаються для транспортування пожежно-технічного оснащення та безпосереднього гасіння у важкодоступних і небезпечних зонах (Наказ № 734).

Базовий протокол безпеки LCES

L - Спостерігачі (Lookouts): Постійний контроль за зміною напрямку вітру та розвитком пожежі з безпечних висотних точок.

C - Зв'язок (Communications): Надійна комунікація між спостерігачами, КГЛП та відірваними від основних сил групами.

E – Шляхи відходу (Escape Routes): Заздалегідь визначені та доведені до всього особового складу маршрути евакуації.

S – Безпечні зони (Safety Zones): Локації, вільні від горючих матеріалів, достатні для захисту від теплового випромінювання.

Оперативні ліміти та обмеження

30
ХВИЛИН

Максимальна тривалість роботи в умовах сильного задимлення та високих температур біля полум’я. Потрібен короткотерміновий відпочинок поза тепловою дією.

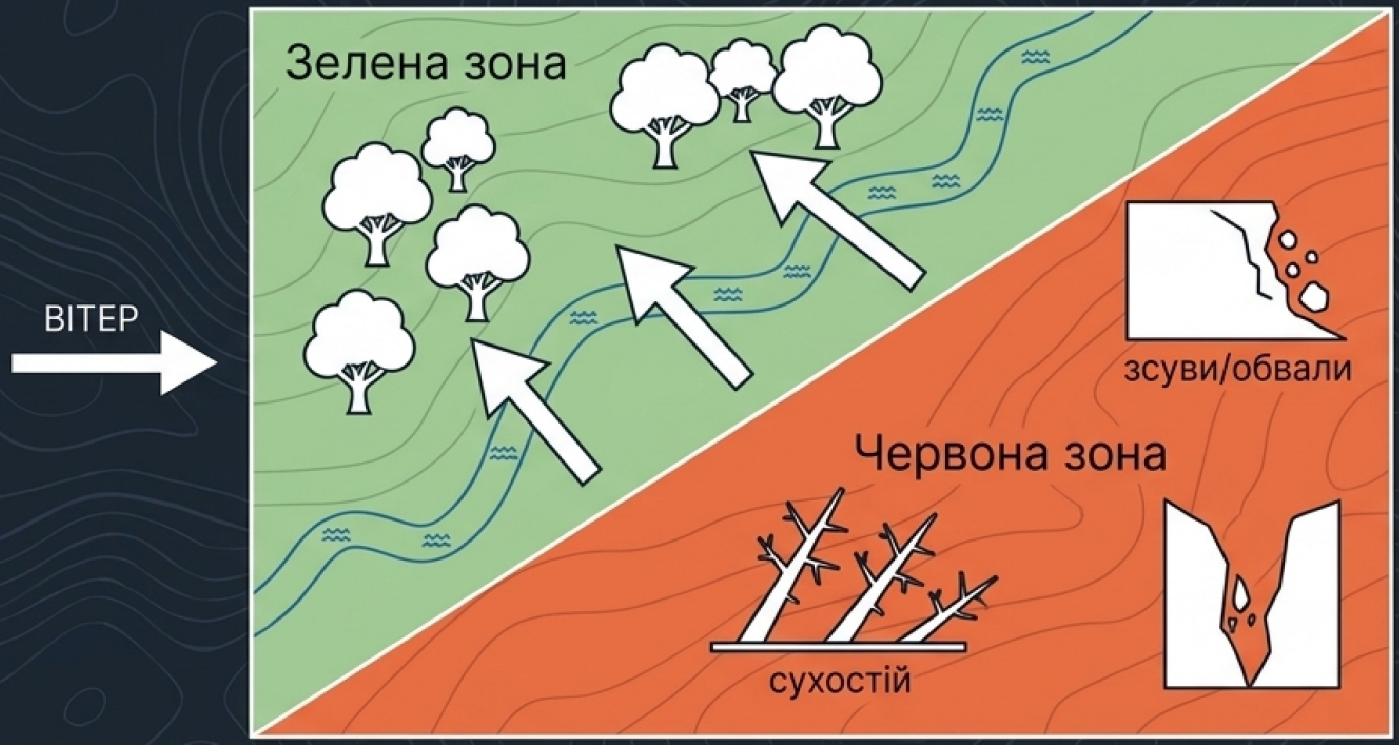
1.5
МЕТРА

Максимально допустима висота полум’я для безпосереднього гасіння ручними знаряддями. При перевищенні – застосовувати техніку або відпал.

3
МЕТРИ

Мінімальна безпечна дистанція між особовим складом під час роботи на крайці пожежі (візуальний контроль сусідів обов’язковий).

Позиціювання та шляхи відходу

Безпечні вектори (Відхід): Відходити проти вітру. Рухатися в листяні деревостани з живим трав'яним покривом, до річок та територій без горючих матеріалів.

Загрози рельєфу: Уникати позицій під можливими обвалами, зсувами каміння або дерев. Ризик скочування палаючих шишок/каміння по схилу нижче позицій пожежних.

Сухостій: Обов'язково звалювати підгорілий сухостій у бік пожежі для запобігання раптовому падінню на працюючих.

Специфічні загрози: Гроза, Ніч, Електромережі

Гроза
Гроза (Повна зупинка робіт): Гасіння заборонено. Вимкнути радіостанції, заземлити антени. Скласти металеві предмети. Заборонено ховатися під окремими деревами, вежами чи біля опор ЛЕП.

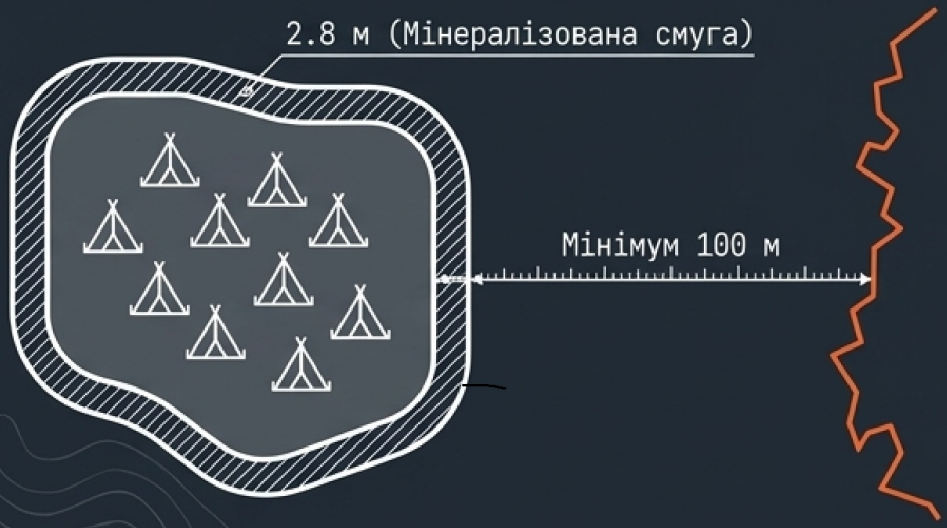

Нічні роботи (Обмеження): Патрулювання та гасіння кромки дозволено виключно вздовж доріг, просік та завчасно створених мінералізованих смуг для уникнення травмування від падіння дерев.

Лінії
Лінії електропередач: Вживати заходів проти ураження струмом незалежно від того, чи знеструмлені лінії.

Розгортання таборів та авіаційна безпека

Вимоги до табору відпочинку:

- **Розміщення:** На галявинах, у листяних лісах/біля водойм, не ближче 100 м від локалізованої крайки. Заборонено ночівлю у хвойних молодняках.
- **Захист:** Обкопати мінералізованою смугою шириною не менше 2.8 м.
- **Чергування:** Призначення вартових зі зміною кожні 2 години. Контроль вітру.

Авіаційна небезпечна зона:

- **Смуга 100 м:** Зона під центром зависання/руху вертольота є небезпечною (через індуктивний вітер від гвинтів).
- **Ризики:** Різка зміна напрямку вогню, падіння підгорілих дерев. Погодження маршрутів з КГЛП обов’язкове.